

arvosteluja, ja täytyyhän jokaisen myöntää, että sen parempaa lapsille sovitettua esitystä koko maailman historiasta tuskin missäkään maassa on ilmestynyt. Monet hyvät ja valaisevat kuvat antavat kirjalle vielä suuremman arvon. Hinta (8 mkaa ja kansissa 10:50) on kuitenkin siksi kallis, ettei se voi varsin lukuisten lasten yksityiseksi omaisuudeksi tulla; mutta kirjastojen avulla sen sisältö voipi kyllä tulla laajaltikin tunnetuksi. Toivomme, että se työntää syrjään monet useinkin joutavat ja vähäpätöiset juttukirjat ja jo lasten mielissä herättää halua historian oppimiseen.

K. O. L.

Luonnontieteellistä kirjallisuutta.

J. E. ARO, *Kehitysoppi nykyisellä kannallaan*. Helsinki 1907. Suomalainen kustannus-osakeyhtiö Kansa. 137 siv. 8:o. Hinta 2: —

Kun Valvojan tämän vuosikerran ensi numerossa ilmoitin viime vuosina suomen kielellä ilmestynyttä kehitysopillista kirjallisuutta, lausuin mielipahani siitä, ettei ole vielä suomeksi teosta, joka esittäisi kehitysateen historian, sen todisteet, sen selitysyrietykset ja ihmisen suhtautumisen siihen. Tuon lausunnon tullessa painetuksi ei se enää oikeastaan pitänyt paikkaansa, kun näet jo jouluksi ilmoitettiin ilmestyneeksi J. E. Aron esitys kehitysopista nykyisellä kannallaan, vaikka se jostain syystä vasta maaliskuussa tätä vuotta oli kirjakaupassa saatavissa. Ja aivan kuin olisin laatinut ohjelman kirjalle, jota en ollut nähnyt, siinä tulevat juuri mainitsemani kohdat käsitellyiksi.

Ilolla on epäilemättä tervehdittävä tätä ensimmäistä koetta itsenäisesti esittää kehitysoppia suomalaiselle lukijakunnalle. Kun sanon itsenäisesti, tarkoitan vain, että teos ei ole suoranainen käännös, ei suinkaan sitä, että siinä pyritäisiin esittämään jotain itsenäistä kantaa kehitysajatukseen suhteen. Tuo ei tietysti ole ollut tekijän aikomuskaan, eikä sellaista vielä suomeksi tarvitakaan; ensinhän on asiaan tutustuttava, ennenkuin sitä arvostelemaan ruvetaan.

Tällaisena alkeiskirjana on Aron teos varsin paikallaan. Luonnollista on, ettei 137:ään sivuun saa mahtumaan muuta kuin pääkohdat kysymyksessä olevasta moniaiheisesta alasta ja että nekin tulevat vain pintapuolisesti käsitellyiksi, mutta tutustuuhan lukija kuitenkin kehitysateen etevimpiin kannattajiin, joista Darwinin elämä hieman seikkaperäisemmin selvitetään, saa kuulla ne todisteet, joita vertaileva muoto-oppi, yksilökehitys, muinaismaailman elävä luonto ja elävään olentojen leveneminen kehitysateelle tarjoavat, ja ne vastaväitteet, joita kehitystä vastaan vieläkin

tehdään. Erittäin tärkeää on, että kehityksen eri selitystavat, darvinismi, lamarckismi, uusilamarckismi. Rouxin teoria elimistön osien taistelusta, Weismannin determinanttioppi, de Vriesin mutatsionioppi, saavat oman käsittelynsä, ja kutakin vastaan tehdyt vastaväitteetkin esitetään. Saahan lukija selvityksen noista käsitteistä, joista monetkin ovat tulleet usein käytetyiksi voimasanoina, ilman että useinkaan niiden sisällystä ymmärretään, kuten teennäinen valinta, elinten toisistaan riippuvaisuus, atavismi, vaihtelevaisuus, liika lisääntyminen, taistelu olemassaolosta, luonnollinen valinta, sukupuolivalinta, tarkoituksenmukaisuus, suojeleva yhdennäköisyys mainitakseni esimerkiksi varsinaista darvinismia koskettelevan luvun pääkohdat. Kun vielä lisään, että esitys on sujuvaa, kieli useimmiten selvää, ja — mikä erittäin kiitettävää — varsin maltillista, joten luulisi kirjan voivan tulla luetuksi sellaisissakin piireissä, joissa uskonnollinen tunne on loukkautunut kehitysajatuksen mainitsemisestakin, lienen osoittanut kirjan varsin hyvin täyttävän tarkoituksensa kehitysopin alkeiskirjana. Ehkäpä kirja aiheuttaisi asiallisempaa mielipiteiden vaihtoa kehitysopista, kuin mitä esim. viime syksynä eräissä sanomalehdissä sai seurata, johon mielipiteiden vaihtoon kirjan kustannus-osakeyhtiökin viittaa.

Kun sitten käyn eräitä muistutuksia teosta vastaan esittämään, on ensinnäkin huomattava, että luonnonhistoriallisen kirjallisuutemme niukkuus on pakoittanut tekijätä käsittelemään eräitä suorastaan kehitysoppiin kuulumattomiakin kohtia, kuten soluoppia, eläinten rakennetta, muinaismaailmankausia, maantieteellisiä alueita, raatelukasveja verrattain laajasti, siten niukentaen suorastaan kehitysopillista käsittelyä. Eräät vaikeasti ymmärrettävät selitystavat, kuten Weismannin determinanttioppi ja Lamarckin hermofluidum, jäävät vielä epäselviksi. Sen vaikutuksen saa kuin tekijä puolestaan darvinismille panisi ehkä liiankin suuren arvon ja tässä taas arvioisi sattuman merkityksen liian pieneksi. Myös jää kasvitieteellinen puoli kovin syrjään.

Monet kuvat ovat epäselvät, mihin teokseen käytetty paperi on syynä, toiset taas liian pienet. Kuva 44 on kai ylösalaisin. Kuvitus on tietysti muualta lainattua ja kuvien kohdalla ilmoitetaankin lähde. Olisi ollut suotavaa, että tekijä olisi maininnut tekstiäkin varten käyttämänsä pääteokset, olisihan asiata enempi harrastava saanut viittauksen, mistä asiaan aajempia lähteitä on saatavissa. Sukupuu sivulla 64 on sangen merkilinen ja tuskinpa se, mikä eläintieteessä yleisimmin on hyväksytty.

Kielen sanoin sujuvaksi; kappale sanan käyttäminen yksilön asemasta ei mielestäni ole sopivaa. Omituista on, että tekijä puhuu darvinismista mutta lamarckilaisuudesta. Taipumus esittää asiat kovin superlatiivisesti on usein huomattavissa, kuten esim. että „kaikki omituisuudet“ eläinten levenemisessä selviävät „hyvin helposti“, kun sitä vertaa maapallon kehityshistoriaan. Samansuuntaista kevyttä esitystä on esim. että pussiäy-

riäinen „huomaa silmänsä ja raajansa aivan tarpeettomiksi ja heittää ne sentähden pois“.

Muutamia asiallisia huomautuksia voisi lopuksi esittää, mutta monetkin näistä, anatomisia tai kemiallisia pikkuseikkoja koskien tahi terminologista laatua ollen ja painovirheistäkin johtuvina tuskin lukijaa huvittanevat. Kirjan ansiot ovat kieltämättä siksi suuret, että sitä hyvin voi suositella kaikille, jotka tahtovat tutustua kehitysopin pääpiirteisiin.

A. J. S.

Tietoja eri aloilta.

Suomi ulkomailla.

— „Berliner Tageblatt“in lisälehteen „Der Zeitgeist“ (N:roon 10 maalisk. 9 p:ltä 1908) on *Helene Höber-Schwarz* kirjoittanut laajahkon esityksen Suomen suomenkielisestä kirjallisuudesta, alkaen aina Mikael Agricolan ajoista. Kauimmin hän on viivähtänyt uusien kirjallisuusilmiöiden kuvaamisessa, esittäen Ahon, Järnefeltin, Linnankosken ja Eino Leinon merkitystä ja yksityisiä teoksia sekä mainiten lyhyesti Minna Canthin, Paavo Cajanderin ja O. Mannisen. Tiedonannot ovat kutakuinkin paikansa pitäviä. Kirjoittajalla onkin ollut käytettävänä helsinkiläisen E. H. Bergholmin (tarkoittaneeko tohtori A. H. Bergholmia?) kirjoittama essee, josta hän on tietonsa ammentanut. Painovirheitä vain on tullut runsaasti suomalaisiin nimiin. Arvid Järnefeltin kirjan nimi „Maa kuuluu kaikille“ on väärin käännetty „Die Welt gehört allen“ (pro: *der Boden*) ja erehdyttävästi mainitaan, että Mannisen Molière- ja Heine-käännökset olisivat hänen ja Eino Leinon yhteistyötä. Ilahuttavaa on kuulla, että artikkelin kirjoittaja osoittaa suoranaisestikin olevansa suomalaisen kirjallisuuden ystävä. Hän nim. mainitsee kääntäneensä saksaksi Linnankosken teoksen „Laulu tulipunaisesta kukasta“, joka pian ilmestyy nimellä „Das Lied von der glutroten Blume“. Kirjoituksensa loppuun on Helene Höber-Schwarz liittänyt kaksi kääntämäänsä Eino Leinon runoa: „Zenobian laulu“ ja „Revontulet“. Lainaamme tähän edellisen.